

تحولات و چالش های حاکم بر مددکاری

در قوانین کیفری ایران

دکتر نرگس رفیعی مقصود بیگی

هیات علمی گروه حقوق (الهیات) دانشگاه پیام نور

چکیده

یکی از دغدغه ها و معضلات جامعه امروز، پدیده رو به افزایش بزه دیدگی گروه های هدف می باشد و نظام عدالت کیفری به عنوان رکنی که مسؤولیت پیشگیری از وقوع جرم و اجرای عدالت را بر عهده دارد، باید تدابیر لازم را در جهت مقابله مؤثر با این پدیده اتخاذ نماید. اجرای کامل عدالت و پیشگیری از وقوع جرم، مستلزم به رسمیت شناختن بزه دیده به عنوان عضوی آسیب پذیر از جامعه و ترمیم آثار بزه دیدگی او و نیز شناسایی پارامترهای بنادین مؤثر در بزه دیدگی و مقابله با آن است. این امر به تدریج موجب تعدیل ماهیت کیفری و سزادهنده نظام عدالت کیفری شده و زمینه حضور مددکاران اجتماعی را به منظور تفقد و دلجویی از بزه دیده، ترمیم آثار بزه دیدگی، پیشگیری از وقوع و تکرار جرم در قوانین موضوعه کیفری فراهم نمود.

این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی به جایگاه مددکاران اجتماعی در قوانین موضوعه کیفری است که به تحلیل و نقد جایگاه مددکاران اجتماعی پرداخته شده است.

نتایج: نتایج و دستاورد های این پژوهش نقش جدید مددکاران اجتماعی به صورت مصرح و تبیین شده در قوانین کیفری نوین به عنوان یک نهاد جدید پذیرفته شده قانونی که نقش شایانی در پیشگیری از تکرار جرم و ایجاد رویکرد بازگشت پذیری شخص متهم به جامعه به عنوان یکی از کارکردهای حقوق کیفری دارد انجام شده است

بحث و نتیجه گیری: . فراهم آوردن امکان مشارکت بزه دیدگان از پررنگ‌ترین و مهمترین اقداماتی است که مددکاران اجتماعی می‌توانند در جریان رسیدگی، به انجام برسانند. نقش مددکاری اجتماعی در این موضوع، از دو بعد قابل بررسی است. اول، خدماتی که مددکاری اجتماعی به مرجع قضایی ارائه می‌کند تا بتواند زمینه مشارکت بزه دیده را فراهم نماید و دوم، خدماتی است که مددکاری اجتماعی به بزه‌دیده ارائه می‌کند تا آمادگی لازم را برای مشارکت به دست آورد.. این مهم به موجب قانون آیین دادرسی کیفری و مجازات اسلامی جدید حاصل شده است.

واژگان کلیدی: مددکاری اجتماعی، اقدامات حمایتی، فرایند دادرسی، قوانین کیفری

مقدمه

یکی از دغدغه‌های جامعه، که امروزه به معنای واقعی به یک معضل اجتماعی تبدیل شده است، پدیده رو به افزایش بزه‌دیدگی است. گروه‌های هدف نسبت به دیگران آسیب‌پذیری بیشتری دارند و به همین دلیل بیش از سایرین آماج جرایم مختلف قرار می‌گیرند. قرار گرفتن در معرض جرایم، نه تنها آنها را در زندگی فردی با مشکلات عدیده روبه‌رو می‌کند؛ بلکه به این دلیل که بسیاری از اشخاص بزه‌دیده امروز، بزه‌کاران فردا هستند جامعه را نیز در معرض خطری جدی و جبران‌ناپذیر قرار می‌دهد. در این میان نظام عدالت کیفری به‌عنوان رکنی که بازوی مهم اجرای عدالت و پیشگیری از وقوع جرم را برعهده دارد، باید تدابیر لازم را در زمینه مقابله مؤثر با پدیده بزه‌دیدگی، اتخاذ نماید (Biurassa, ۲۰۰۸, p25). عدالت حکم می‌کند که نظام کیفری بزه‌دیده را به عنوان عضوی آسیب‌پذیر از جامعه، به رسمیت بشناسد، از او تفقد و دلجویی نماید و در صدد ترمیم آثار بزه‌دیدگی او برآید. پیشگیری از جرم نیز (پیشگیری از بزه‌دیدگی دوباره و پیشگیری از بزه‌کار شدن وی در آینده)، نیازمند ریشه‌یابی و شناسایی عوامل بزه‌دیدگی و تلاش در جهت مقابله با آنها است. دستیابی به این اهداف مستلزم ایجاد سیستم‌های حقوقی، با کارکردهای چند وجهی است؛ سیستم‌هایی که در آن متخصصان پیرا قضایی نیز، در کنار متخصصان قضایی و هم‌پای آنها،

به ارائه خدمات بپردازند. به این ترتیب، مددکاران اجتماعی، به عنوان مؤثرترین و کارآمدترین متخصصان پیرافضایی، می توانند فعالیت های قابل توجهی را در رابطه با کودکان بزه دیده در نظام عدالت کیفری به انجام برسانند.. (اقلیما، ۱۳۸۵، ص ۳۵) دغدغه دیگر نظام عدالت کیفری، که نیاز به حضور مددکاران را دو چندان می کند، پیشگیری از بزه دیدگی ثانویه بزه دیده، در جریان رسیدگی است. قهرامیز بودن نظام عدالت کیفری و برخورد نامناسب کارکنان آن، ایجاد ارتباط میان بزه دیده و این نظام را دچار مشکل می کند؛ به طوری که بزه دیده به صرف ورود به فرایند کیفری دچار بزه دیدگی دومین می- شوند (رایجیان اصلی، ۱۳۸۴، ص ۱۳). از این حیث نیز، مددکاری اجتماعی، به عنوان ابزاری که می تواند از یک سو با بزه دیده و از سوی دیگر با نظام کیفری ارتباط حرفه ای و مؤثر برقرار نموده و کودکان را از آسیب دیدگی ناشی از فرایند کیفری دور نگه دارد، مورد توجه واقع شده است. تحقیق حاضر می کوشد که ضمن آشنا کردن خواننده با مددکاری اجتماعی و جایگاه آن در نظام کیفری ایران، به توصیف و تحلیل جایگاه مددکاری اجتماعی در قوانین موضوعه پرداخته شده است.

بخش اول: جایگاه مددکاران اجتماعی در نظام عدالت کیفری کنونی ایران
در حال حاضر، مددکاران اجتماعی در نظام قضایی ایران مشغول به فعالیت هستند؛ اما نگاهی به وضعیت فعلی آنان و مقایسه آن با اهداف اصلی حضور مددکاران در این عرصه، نشان می دهد که مددکاری اجتماعی، در نظام عدالت کیفری، تا رسیدن به آرمان های اصلی خود، راهی بس طولانی را در پیش دارد.

بند اول: جایگاه مددکاری اجتماعی در قانون مجازات اسلامی مصوب (۹۲)
قانون مجازات اسلامی ۹۲ که هم اکنون مبنای صدور احکام قضات در کشور می باشد هفت بار به واژه مددکار اجتماعی در متن قانون اشاره شده است. در فصول پنجم، نهم و دهم که قانون گذار به موضوعات و مواد تعویق صدور حکم، مجازات های جایگزین حبس و مجازات ها و اقدامات تامینی و تربیتی اطفال و نوجوانان پرداخته است به صورت روشن به

بهره گیری از مددکاران اجتماعی و ظرفیت مددکاری اجتماعی برای اجرایی شدن مواد این قانون اشاره شده است. (سلیمی، ۱۳۹۲، ص ۸۵)

باید گفت اگر چه در قانون مجازات اسلامی به مددکاران اجتماعی توجه شده است اما آنچه جای تامل دارد رویکرد قانون گذار در حوزه نهاد های تخفیفی است که به صورت مراقبتی اشاره شده است که عمده مساله مهم عدم نبود دستور العمل یا ضمانت اجراها کافی در خصوص عدم رعایت مددکار در مقررات مطروحه می باشد که به تفسیر قوانین کیفری که به صورت مضیق است لطمه وارد می کند. همانطور که در قوانین مرتبط با مواد تعویق مراقبتی ملاحظه می شود دادگاه برای نظر تخصصی مددکار اجتماعی جایگاه ویژه ای قائل شده است و مددکاران اجتماعی در این جایگاه می بایست با رویکرد های تخصصی و حرفه ای نظرات کارشناسانه خود را در رابطه با افراد به دادگاه ها ارائه نمایند در فصل نهم قانون مجازات اسلامی جدید بحث مجازات های جایگزین حبس مطرح شده است که اجرای مواد این بخش تاثیر زیادی در کاهش جمعیت کیفری زندان ها و در نتیجه کاهش آسیب روانی اجتماعی و خانوادگی زندانیان دارد. در ماده ۷۷ قانون مجازات اسلامی در خصوص نقش مددکاران اجتماعی در صدور احکام مجازات های جایگزین سخن به میان آمده است. در این ماده عنوان شده است، قاضی اجرای احکام می تواند با توجه به وضعیت محکوم و شرایط و آثار اجرای حکم، شدید، تخفیف، تبدیل یا توقف موقت مجازات مورد حکم را به دادگاه صادر کننده رای پیشنهاد کند. قاضی مذکور به تعداد لازم مددکار اجتماعی و مأمور مراقبت در اختیار دارد مددکاران اجتماعی که در این بخش فعالیت می کنند علاوه بر تسلط به مددکاری فردی و تکنیک های آن می بایست با منابع اجتماعی که می توانند به عنوان ظرفیت مجازات جایگزین حبس در اختیار سیستم قضایی قرار بگیرند آشنایی داشته باشد. (شامبیاتی، ۱۳۹۲، ص ۱۱۰) مددکاران اجتماعی همیشه نقش مهم و موثری در اصلاح و تربیت اطفال و نوجوانان معارض با قانون داشته اند و در قانون اقدامات تأمینی مصوب ۱۳۳۸ علی الرغم اینکه به صورت مستقیم به مددکاری اجتماعی اشاره نشده بود اما با شکل گیری کانون های اصلاح و تربیت و نگارش آئین نامه آن کم کم مددکاری اجتماعی جایگاه خود را در تشکیلات سازمانی کانون های اصلاح و تربیت پیدا نمود. در فصل دهم قانون مجازات

اسلامی که به مجازات ها و اقدامات تامینی و تربیتی اطفال و نوجوانان معارض با قانون پرداخته است، تغییرات چشم گیری و روبه رشدی که منافع عالیه کودکان در آن لحاظ شده است در این قانون مشاهده می شود. در ماده ۸۸ قانون مجازات اسلامی آمده است؛ درباره اطفال و نوجوانانی که مرتکب جرائم تعزیری می شوند و سن آنها در زمان ارتکاب نه تا پانزده سال تمام شمسی است حسب مورد، دادگاه یکی از تصمیمات نظیر "تسلیم به والدین یا اولیا یا سرپرست قانونی با اخذ تعهد به تادیب و تربیت و مراقبت در حسن اخلاق طفل و نوجوان" را اتخاذ می کند. (زراعت، ۱۳۹۲، ص ۹۲) اگر چه مددکار اجتماعی نقش بسزایی در خصوص تعامل بین اطفال و حوزه عدالت کیفری دارد اما گاه باید اشاره کرد که در مواردی افراد بزه دیده نه تنها با مددکار همکاری نکرده بلکه مسیر تحقیقات را نیز منحرف می کند در حوزه حقوق کیفری تحقیقات به عنوان اصلی ترین مرحله باید گفت اگر چه مددکار امین سیستم است اما گاه طفل با دیدن او روند تحقیقات را منحرف کرده و از مددکار استفاده ابزاری می کند در تبصره همین ماده ذکر شده است که دادگاه هرگاه مصلحت بداند می تواند حسب مورد از اشخاص مذکور در این بند تعهد به انجام اموری از قبیل معرفی طفل یا نوجوان به مددکار اجتماعی یا روانشناس ها و دیگر متخصصان بگیرد. همچنین در تبصره ۳ ماده ۸۸ آمده است که دادگاه اطفال و نوجوانان می تواند با توجه تحقیقات بعمل آمده و همچنین گزارش های مددکاران اجتماعی از وضع طفل یا نوجوان و رفتار او هر چند بار که مصلحت طفل یا نوجوان اقتضا کند در تصمیم خود تجدید نظر نماید.. عبارت تبصره با یکی از اصول دادرسی منصفانه که همانا تسریع در رسیدگی و اجرای بدون تاخیر کیفر است منافات دارد و از آن جا که حقوق کیفری بر پایه تفسیر مضیق است و اصل بر گناهی متهم است با این حال و بر پایه این تبصره قانون گذار دست مددکار اجتماعی را باز گذاشته است و با این وجود به نوعی امکان اعمال سلیقه ای وجود دارد رویکرد نوین قوه قضایه به استفاده از مددکاران اجتماعی و ظرفیت حرفه ی مددکاری اجتماعی در کاهش جمعیت کیفری زندان ها و مراکز تامینی و اعتماد به توان تخصصی مددکاران اجتماعی در توانبخشی بزه کاران افق روشنی در ارائه خدمات جدید در عرصه خدمات اجتماعی می باشد. مددکاران اجتماعی و موسسات و نهاد مهارت های آموزشی و

صنفي اين حرفه مي بايست با برگزاري نشست هاي هم انديشي از فرصت وجود آمده در قانون مجازات اسلامي جديد بهره گيري نمايند. (پرنور، ۱۳۸۸، ص ۵۱) با اين وجود ضرورت دارد در سرفصل هاي آموزشي مددکاران اجتماعي در سطوح مختلف تحصيلي بازنگري لازم انجام شود و آموزش متناسب با نياز مددکاران در دستور کار قرار گيرد به نظر مي رسد انجمن مددکاران اجتماعي ايران و انجمن علمي مددکاري در اجرايي شدن اين قانون مي توانند نقش آفريني کنند و کلينيک هاي تخصصي مددکاري اجتماعي نيز با اقدامي هدفمند و تجهيز خود به دانش روز در حوزه کاري جديد ايفاي نقش نمايند

بخش دوم: جاگاه مددکاري اجتماعي در قانون دادرسي کيفري جديد

قانون آيين دادرسي کيفري به عنوان مهمترين قانون پايه کشور در جهت برقراري نظم عمومي، امنيت اجتماعي، و دستيابي به عدالت کيفري تدوين، تنظيم و اجرا شده است اين قانون اگر چه در طي سالهاي بعد از انقلاب چندين بار دچار تغييرات فراوان شده و مورد بازنگري قرار گرفته است اما در همه بازنگريها که با هدف سازماندهي نظام دادرسي کيفري، تحقق عدالت کيفري و رعايت حقوق شهروندي انجام شده است لزوماً نتيجه مورد انتظار حاصل نشده است و بروز ناهنجاري ها و اشکالات در زمينه حقوق شهروندي موجب بازنگري مجدد در قانون فوق شده است که از آن جمله ميتوان به قانون حذف دادرها و احيا مجدد دادرها اشاره نمود اما به نظر مي رسد آخرين بازنگري در قانون فوق که با کسب نظر از کارشناسان مسائل حقوقي و اجتماعي و پس از طي مراحل قانوني، بررسي در کميسيون قضايي مجلس، طرح و تصويب در صحن علني مجلس، و تصويب شوراي نگهبان، با ابلاغ رئيس جمهور به وزارت دادگستري لازم الاجرا گرديده است. قانون آيين دادرسي کيفري داراي نقاط قوت، دستاوردها و نوآوريهاي بسياري است که منجمله ميتوان به وضع قوانين لازم الاجرا در خصوص حقوق شهروندي، حفظ کرامت انساني متهم در مراحل تحقيق و بازپرسى، رعايت حقوق متهم، حق دفاع، تغيير روند دادرسي و مشارکتى نمودن روند تحقيقات توجه به جنبه هاي شخصيتي و آسيبهاي جسمي و رواني و همچنين بررسي وضعيت شخصيتي و خانوادگي متهم توسط گروه تخصصي اشاره نمود. (خالقي، ۱۳۹۴، ص ۸۵) لازم به ذکر است که استفاده از ظرفيت تخصصهاي ديگر در روند دادرسي کيفري

بر مبنای نیازهای اساسی افراد و همچنین بررسی فرایندهایی که میتواند در کارکرد منتهی به ارتکاب جرم موثر باشند نیز از دستاوردهای قانون جدید است. در قانون جدید نحوه رسیدگی به جرایم و اختیارات باز پرس، حدود وظایف ظابطان دادگستری، مددکاران اجتماعی، روانشناسان، روانپزشکان و سایر مقامات قضایی چه در مرحله بازپرسی و یا مرحله صدور حکم، اجرای احکام صادره و... مشخص شده است با توجه به تعریف آیین دادرسی کیفری در ماده یک رعایت عدالت کیفری از مهمترین جنبه های رسیدگی به پرونده متهمین است اگر چه قانونگذار تمام سعی خود را صرف تدوین قانونی نموده است که منجر به ایجاد امنیت اجتماعی و عدالت قضایی در جامعه گردد و از حقوق آحاد جامعه در مقابل ناهنجاریهای مجرمین و متجاوزان به حقوق افراد دفاع نماید اما در همین قانون به رعایت حقوق متهم، احترام به حقوق شهروندی و ایجاد شرایطی برای دفاع متهم از وضعیت خود نیز در نظر گرفته است (موسوی چلک، ۱۳۸۷، ص ۶۲). مواد بسیاری در قانون جدید بر اهمیت توجه به حقوق انسانی متهمین و محکومین اشاره شده است. مددکاری اجتماعی در قانون آیین دادرسی کیفری با توجه به اینکه نگاه اسلام به انسان صرف نظر از رفتار، عملکرد و جایگاه وی در جامعه، نگاهی مبتنی بر احترام و و کرامت انسانی است از این رو در خصوص افرادی که به هر دلیل مرتکب بزه و یا رفتار خلاف قانون شده اند توجه به جنبه های شخصیتی افراد و حفظ شان انسانی افراد از اهمیت بالایی برخوردار است و آموزه های دینی و سیره عملی ائمه و پیشوایان دینی اسلام نیز در نحوه محاکمه متهمین مبین این اصل اساسی در اسلام است قانون آیین دادرسی کیفری جدید نیز در همین راستا تلاش نموده است در مراحل بازپرسی با کمک از سایر افراد و کارشناسان در جهت شناخت دقیق تر از وضعیت متهم از نظر پیشینه خانوادگی، تاریخچه فردی و سوابق بیماریهای روانی اقدام نموده و مورد مطالعه قرار دهد تا قضاوت با بررسی و مطالعه وضعیت متهم از جمیع جهات قضاوتی عادلانه تر و حکمی مناسبت صادر نمایند (R.Bradley, 2004, p62) ماده ۲۰۳ قانون آیین دادرسی کیفری نحوه ورود مددکار اجتماعی که اشتهار می دارد که در جرایمی که مجازات قانونی آنها سلب حیات، قطع عضو، حبس ابد، و یا تعزیر درجه چهار و بالاتر است و همچنین در جنایات عمدی علیه تمامیت جسمانی که میزان دیه آنها ثلث دیه کامل مجنی

علیه یا بیش از آن است، باز پرس مکلف است در حین انجام تحقیقات، دستور تشکیل پرونده شخصیت متهم را به واحد مددکاری اجتماعی صادر نماید. این پرونده که به صورت مجزا از پرونده عمل مجرمانه تشکیل می گردد. حاوی مطالب زیر است الف: گزارش مددکار اجتماعی در خصوص وضع مادی، اجتماعی و خانوادگی متهم ب: گزارش پزشکی و روانپزشکی آنچه از متن ماده فوق از قانون آ.د. ک بر می آید قانونگذار، باز پرس پرونده در بسیاری از جرایم سنگین را مکلف به استفاده از نظر مددکار اجتماعی در قالب تشکیل پرونده شخصیتی نموده است آنچه که به عنوان محتویات و یا اطلاعاتی که مددکار باید در قالب پرونده شخصیتی نسبت به جمع آوری و بررسی آنها اقدام نماید به دو بخش تقسیم و اطلاعات مورد نیاز در هر بخش مشخص گردیده است (زینالی، ۱۳۸۸) بخش اول گزارش در خصوص وضع مادی، اجتماعی و خانوادگی متهم می باشد که در حوزه وظایف مددکاران اجتماعی و صلاحیت علمی و تخصصی نیروهای مددکار اجتماعی میباشد و لازم است کارگروه های تخصصی نسبت به طراحی پرسشنامه ها و فرمهای مربوطه و برگزاری کارگاههای آموزشی نسبت به آموزش و توجیه مددکاران در جهت اجرای دقیق و مستند پرونده شخصیتی برنامه ریزی و اقدام نمایند و اما در خصوص بخش دوم از محتویات پرونده شخصیت که ناظر به گزارش پزشکی و روانپزشکی است تکمیل پرونده و اظهار نظر در صلاحیت مددکاران اجتماعی نبوده و باید توسط نیروهای متخصص پزشکی و روانپزشکی تکمیل و وضعیت متهمین از نظر سلامت جسمی و روانی مورد بررسی قرار گیرد (ابراهیمی، ۱۳۸۷، ص ۴۵) قانونگذار نحوه تشکیل بخش دوم از پرونده شخصیتی، افراد صلاحیتدار و نحوه جذب و تعامل آنها در خصوص پرونده شخصیت را مشخص نکرده است. و این امر میتواند در روند اجرا و تشکیل پرونده شخصیتی باعث بروز مانع گردد. همچنین ماده ۴۸۶ آ.د. ک قوه قضائیه را مکلف به ایجاد تشکیلاتی تحت عنوان مددکاری اجتماعی در حوزه قضایی هر شهرستان نموده است که نسبت به انجام تکالیف قانونی ماده ۲۰۳ (تشکیل پرونده شخصیتی) اقدام نمایند. علیرغم اینکه قانون جدید آیین دادرسی کیفری از تیر ماه سال ۹۴ لازم الاجرا شده است اما اجرای ماده ۲۰۳ بدلیل مشکلات و عدم وجود زیر ساخت مورد نظر، تشکیلات اداری و عدم جذب نیروی انسانی با مشکل مواجه شده است انتظار میرود که

دستگاه قضایی کشور که تلاش بسیاری را در جهت تنظیم لایحه و رایزنی در جهت تصویب این قانون مترقی انجام داده است اهتمام لازم را در جهت اجرای دقیق مفاد ماده ۲۰۳ و ۴۸۶ قانون آیین دادرسی کیفری نماید.

نتیجه گیری

نتیجه حاصل از تحقیق، حاکی از این است که مددکاری اجتماعی، با توجه به اصول، اهداف، دانش ها و مهارت های خاص خود، می تواند در مرحله پیش از رسیدگی قضایی، مرحله رسیدگی، مرحله صدور و اجرای حکم و مرحله پس از اجرای حکم، خدمات مختلفی را در راستای پیشگیری از وقوع جرم، ترمیم آثار ناشی از بزهکاری و جلوگیری از بروز بزه- دیدگی ثانویه ارائه نماید. همان طور که در ماده ۳۶ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان نیز پیشنهاد شده است، در مرحله پیش از رسیدگی قضایی، مددکاران می توانند به محض آن که از بروز خطر جدی، مطلع شدند، وارد صحنه شوند، در بحران پیش آمده مداخله کنند و از مشکل رفع خطر نمایند. آنها در این مرحله می توانند با انجام اقدامات مددکاری، در جهت حفظ سلامتی، تأمین امنیت و آرامش خاطر بزه دیده بکوشند و به این ترتیب از ورود آسیب های بیشتر به وی جلوگیری نمایند؛ سپس گزارش آن را به طور دقیق و کامل و با ذکر دلایل، به مرجع قضایی ارائه دهند. در مرحله رسیدگی، مددکاران اجتماعی می توانند در تشکیل پرونده شخصیت و فراهم آوردن امکان مشارکت فرد بزه دیده، مرجع قضایی را یاری نمایند. مددکاران اجتماعی، با رعایت اصولی که در حرفه آنها مورد تأکید قرار گرفته است، تنها کسانی هستند که می توانند در رابطه با وضعیت جسمی، روانی، خانوادگی و اجتماعی بزه- دیده تحقیقات دقیق و مورد نیاز مرجع قضایی را انجام دهند. ماده ۴۴ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان و ماده ۲۰۳ آیین دادرسی کیفری نیز با عنایت به این نکته، در تشکیل پرونده شخصیت، تنها از مددکاران اجتماعی نام برده است. نکته ای که پیش از این در ماده ۲۲۳ قانون آیین دادرسی کیفری، در خصوص بزه کار مورد توجه قرار نگرفته بود که یک این نهاد یک رویکرد جدید و بنیادی است فراهم آوردن امکان مشارکت بزه دیدگان از پررنگ ترین و مهمترین اقداماتی است که مددکاران اجتماعی می توانند در جریان رسیدگی،

به انجام برسانند. نقش مددکاری اجتماعی در این موضوع، از دو بعد قابل بررسی است. اول، خدماتی که مددکاری اجتماعی به مرجع قضایی ارائه می کند تا بتواند زمینه مشارکت بزه دیده را فراهم نماید و دوم، خدماتی است که مددکاری اجتماعی به بزه دیده ارائه می کند تا آمادگی لازم را برای مشارکت به دست آورد. متأسفانه علی رغم اهمیت موضوع، این مسأله آنچنان که شایسته است مورد توجه تدوین کنندگان قانون حمایت از کودکان و نوجوانان قرار نگرفته است. و در حال حاضر رویکرد مناسبی اتخاذ شده است. از وظایف نظام عدالت کیفری این است که ترمیم آثار بزه دیدگی و پیشگیری از بزه دیدگی مجدد وی را ضمن صدور و اجرای حکم نیز لحاظ نماید. مراجع قضایی برای صدور ستورات و احکام کارآمد و منطبق با واقع در این زمینه و اجرای صحیح و اصولی آنها، نیازمند به کارگیری مددکارانی متخصص و باتجربه هستند. تصمیم گیری بدون توجه به نظرات کارشناسی مددکاران و اجرای آن توسط افراد غیر متخصص، نه تنها دستیابی به اهداف مورد نظر را با چالش مواجه می کند، بلکه ممکن است به وخیم تر شدن وضعیت بزه دیده نیز بیانجامد. قوانین جدید اخذ نظر مددکاران اجتماعی را در صدور دستورات حمایتی، ضمن حکم تعلیق و تعویق بزه کار، لازم شمرده است. در رابطه با اجرا نیز، نظارت بر اجرای دستورات و تصمیمات دادگاه را بر عهده مددکاران گذاشته است در مرحله پس از اجرای حکم نیز مددکاران می توانند با ارائه آموزش های مورد نیاز بزه دیده و خانواده وی و سعی در درمان بیماری ها و حل مشکلات آنان، در جهت ایجاد شرایط مناسب در خانواده برای کودکان و نوجوانان (موضوع بند ج ماده ۵ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان) گام برداشته و به این ترتیب نظام عدالت کیفری را تا دستیابی به اهداف نهایی خود همراهی کنند. لازم به ذکر است که بر اساس تحقیقات انجام شده، حضور مددکاران در عرصه نظام عدالت کیفری ایران، تاکنون با چالش ها و مشکلات فراوانی روبه رو بوده است. نداشتن پشتوانه قانونی، عدم تخصص نیروها و نهادینه نشدن فرهنگ بهره گیری از مددکاران، از عمده مشکلاتی است که در این زمینه به چشم می خورد. بنابراین اکنون که در مرحله گذار به سوی نظام مند کردن حضور مددکاران در نظام عدالت کیفری هستیم، باید با ریشه یابی مشکلات موجود و چاره اندیشی برای آنها در جهت بالا بردن کیفیت خدمات مددکاری گام برداریم. ایجاد نظام های آموزشی کارآمد و

تخصصی مددکاری، در رشته‌های مورد نیاز از جمله حمایت از بزه‌دیدگان خاص و نیز نهادینه کردن فرهنگ بهره‌گیری از مددکاران، مؤلفه‌های مهمی هستند که پیش از اجرایی کردن قوانین باید برای آنها چاره‌ای اندیشید.

پیشنهادهای

- تدوین و تصویب قوانین جامعی در رابطه با نحوه استخدام و گزینش مددکاران اجتماعی، تعیین وظایف و حوزه صلاحیت و مداخله آنها در نظام عدالت کیفری و تعیین حقوق و مزایای آنها.

- ایجاد سازوکارهایی برای افزایش مشارکت مددکاران در فعالیت های بین المللی مددکاری، ایجاد ارتباط با مددکاران سایر کشورها و بهره‌گیری از دانش آنها به طور مستمر.

- فراهم نمودن امکانات لازم برای مددکاران در نظام عدالت کیفری مانند ایجاد سالن‌ها و اتاق‌های مجهز، در دسترس داشتن چند خط تلفن و در اختیار داشتن وسیله نقلیه مناسب برای انجام تحقیقات و مداخله فوری در مواقع بحرانی.

- آموزش قضات و دیگر دست اندرکاران نظام عدالت کیفری برای آگاهی از خدمات تخصصی مددکاری اجتماعی و نیز فرهنگ سازی در جهت استفاده آنان از خدمات مددکاری.

سپاسگزاری :

از جناب آقای دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی استاد تمام دانشگاه شهید بهشتی به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار و از خودگذشتگی‌شان به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگاران بهترین پشتیبان است به پاس قلب بزرگشان که فریاد رس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت می‌گراید و به پاس محبت‌های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی‌کند.

References

Aqlyma, Mustafa and Monk, Bud, 1385, individual work (working with people), publishing Danzhhh, Tehran, Second Edition.

Biurassa, Chantal ,2008, Child Welfare Workers Practice In Cases Involving Domestic Violence, University Of Montreal.

Bright, M., 1388. The role of social work in the implementation of penalties, criminal law and criminology master's dissertation, Tehran University

Khaliqi, A., 1392, Code of Criminal Procedure, Tehran, knowledge of legal publications, printing XXI

R.Bradley, 2004, Child Custody Evaluations, Handbook Of Forensic Psychology, University Of North Dakota.

Rayjyan asli, M,1384, victims and criminal justice system, Justice Law Journal, No. 52 and 53, Winter.

Rayjyan asli, M., 1384, the victim of support, publishing of Justice, Tehran, First Edition. - Mousavi, Hasan1387, Social Work (1), the publisher, Tehran, Fifth Edition,.

Salimi, S., 1392, General Criminal Law Review, Tehran, forest, printing

Shambayati, H., 1392, General Criminal Law 3, Tehran, Majd Publications, First Edition, Volume III

Zara at , A., 1392, 92 Brief Description of the Penal Code, Tehran, Phoenix Publishing, Printing

مرکز آموزش علمی کاربردی
سازمان بهداری شهرداری های
ایران

بنیاد علمی قانون یار برگزار می کند

با همکاری و حمایت معنوی
مرکز آموزش علمی- کاربردی سازمان بهداری شهرداری های استان اصفهان

همایش ملی

علمی- پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

دکتر بهنام اسدی

مسئول برگزاری

ارکان کلیدی همایش

محور های همایش:

پذیرش مقاله در تمامی زمینه های علوم تربیتی و روان شناسی (تمامی گرایش ها). برنامه ریزی درسی
علوم مشاوره، فلسفه تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، آموزش الکترونیک، برنامه ریزی آموزش عالی
علوم اجتماعی، فرهنگ هنر (تمام گرایش ها)، ارتباطات اسلامی و سایر موضوعات مرتبط با علوم انسانی

دبیر اجرایی همایش:

دکتر امین امیریان فارسانی

رئیس هیات داوران:

دکتر سعید سامانی مجد

رئیس شورای سیاست گذاری:

دکتر سعید خردمندی

۱۵ بهمن ماه ۱۳۹۸

اصفهان سالن اجلاس دانشگاه

پایگاه های نمایه کننده مقالات همایش

Sponsored and Indexed by
CIVILICA
We Respect the Science

T
PBIN.com
Sponsored And Indexed

همایش های ایران
Symposia

CONF
PAPER

مکتب علمی جو
Conference.com

انجمن علمی حقوق
انجمن علمی حقوق

شورای علمی ایران
Council of Iranian Scientific Association
(CISA)

جهت چاپ مقالات خود در دیگر همایش های قانون یار
کافیست فایل word مقاله خود را به همراه
شماره تماس به آدرس ایمیل زیر ارسال نمایید

phdsara@yahoo.com

ارسال مقاله در واتس آپ یا تلگرام به شماره

09100636002

همایش های علمی و پژوهشی، هر ساله در دو نوبت برگزار می شود

www.olomensani.IR

دبیرخانه همایش: تهران، میدان انقلاب، خ منبری جاوید، کوچه مینا، پلاک ۲۹، طبقه سوم

واحد مشاوره ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ واحد صدور مدرک ۰۲۱۴۴۴۴۱۷۶۴